

Sygn. akt II CSKP 154/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie z powództwa Banku w M.
przeciwko M. P., B. P., A. P. i M. R.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 grudnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego M. P.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt I ACa 287/18,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Bank w M. wniósł o zapłatę przez M. P., B. P., A. P. i M. R. 737 500 zł z odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Na rozprawie 13 lutego 2017 r. pełnomocnik powoda doprecyzował powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie solidarnie dochodzonej kwoty z ograniczeniem do wartości nieruchomości (k. 75v).

Wyrokiem z 12 kwietnia 2017 r. – zaocznym wobec M. R. – Sąd Okręgowy w Siedlcach zasądził od: M. P., B. P., A. P. i M. R. solidarnie na rzecz Banku w M. kwotę 737 500 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 19 maja 2016 r. do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność M. P., B. P., A. P. i M. R. będzie ograniczona do kwoty 590 000 zł – wpisanej jako hipoteka umowna zwykła, do kwoty 147 500 zł – wpisanej jako hipoteka umowna kaucyjna do księgi wieczystej numer [...], a prawo prowadzenia egzekucji ograniczone będzie do nieruchomości położonej przy ul. [...] w M., stanowiącej działkę nr [...] o powierzchni 0,1535 ha, dla której Sąd Rejonowy w M. prowadzi księgę wieczystą numer [...], obciążoną na rzecz Banku w M. (pkt I); zasądził od M. P., B. P., A. P. i M. R. solidarnie na rzecz Banku w M. kwotę 51 292 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 14 417 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II); w stosunku do M. R. nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności (pkt III).

Wyrokiem z 21 marca 2019 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie, po rozpoznaniu apelacji M. P., oddalił apelację (pkt I) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt II).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, że 17 września 2010 r. M. P. i J. P. zawarli z Bankiem w M. umowę pożyczki hipotecznej, na mocy której Bank udzielił pożyczki w kwocie 590 000 zł na okres od 17 września 2010 r. do 31 sierpnia 2030 r., podlegającej spłacie w 224 ratach miesięcznych płatnych do ostatniego dnia każdego miesiąca począwszy od 31 stycznia 2012 r. Jako zabezpieczenie pożyczki ustanowiono hipotekę umowną zwykłą na kwotę 590 000 zł i hipotekę umowną kaucyjną na kwotę 147 500 zł na nieruchomości stanowiącej własność B. P., P. P. i M. P. oraz poręczenie przez B. P. i P. P. (k. 324- 324v).

W dniu [...] stycznia 2012 r. zmarł P. P., a spadek po nim nabyły: żona B. P., córka M. R. i córka A. P. w 1/3 części każda z nich. Zostały one ujawnione w księdze wieczystej jako współwłaścicielki nieruchomości obciążone hipoteką (k. 324v).

Pożyczkobiorcy M. P. i J. P. od dnia udzielenia pożyczki dokonali łącznie 14 wpłat na łączną kwotę 92 574,02 zł, z czego kwota 7886 zł rozliczona została jako spłata kapitału, a kwota 84 688,02 zł jako spłata odsetek. Ostatnie wpłaty miały miejsce w dniu 31 lipca 2012 r. (k. 324v).

Pismami z 28 lipca 2015 r. Bank w M. wezwał M. P. i J. P. do zapłaty należności w łącznej kwocie 738 173,09 zł, w związku z nieregulowaniem należności wynikających z umowy pożyczki, której termin płatności upłynął 31 lipca 2012 r., w nieprzekraczalnym terminie do 31 lipca 2015 r. Kwota ta obejmowała: kapitał wymagalny w wysokości 582 114 zł, odsetki naliczone do 28 lipca 2014 r., koszty wezwania do zapłaty 20 zł. Przesyłki zostały doręczone na adres pożyczkobiorców i przez nich odebrane (k. 324v).

Pismami z 11 września 2015 r. Bank w M. wypowiedział M. P. i J. P. umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, doręczając oświadczenie na ostatni znany Bankowi adres pożyczkobiorcy. Jednocześnie powód wezwał do spłaty całego zadłużenia istniejącego w dniu wypowiedzenia umowy, tj. kwoty 739 401,59 zł, na którą składają się: kapitał w kwocie 582 114 zł, odsetki naliczone do 11 września 2015 r. w kwocie 156 039,09 zł, koszty wezwań do zapłaty 40 zł oraz koszty windykacji w wysokości 1208,50 złotych. Przesyłki zostały doręczone na adres pożyczkobiorców i odebrane przez M. P..

Pisma z 11 września 2015 roku o wypowiedzeniu M. P. i J. P. umowy pożyczki hipotecznej powód przesłał B. P., która odebrała przesyłkę 29 września 2015 r. Według stanu na 19 maja 2016 r. zadłużenie z tytułu zawartej przez pożyczkobiorców umowy pożyczki wynosiło łącznie 773 932,77 zł, z czego kapitał to kwota 582 114 zł, a pozostała kwota to odsetki i koszty.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie skargę kasacyjną wywiódł pozwany M. P., zaskarżając go w całości. Zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 214 § 1 w zw. z art. 379 pkt 5 i art. 386 § 2 w związku z art. 378 § 1 k.p.c.; art. 210 § 2¹ w zw. z art. 162, art. 207, art. 217, art. 229 i art. 230 k.p.c. oraz art. 5 k.p.c. i art. 117 § 2 k.p.c. oraz 212 § 2 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.; art. 6 k.c. w zw. z art. 3 w zw. z art. 232 w zw. z art. 391 § 1 i art. 385 oraz art. 386 § 1 k.p.c. przez oddalenie apelacji pozwanego. Skarżący zarzucił także naruszenie

przepisów „prawa materialnego”, tj. art. 45 oraz art. 176 Konstytucji RP przez ich niezastosowanie.

Powód nie złożył odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw.

Ocenę zasadności skargi kasacyjnej trzeba rozpocząć od zarzutów objętych drugą podstawą kasacyjną (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Badanie, czy w konkretnej sprawie prawo materialne zostało właściwie zastosowane jest możliwe po wykluczeniu uchybień procesowych, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Zarzuty skargi kasacyjnej koncentrują się na ustaleniach faktycznych i rzekomym nieudowodnieniu roszczenia za pomocą „zestawienia wpłat dokonanych na pożyczkę i sposobu ich zaliczenia przez powoda”. Sąd Najwyższy nie uwzględnił tych zarzutów przede wszystkim dlatego, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W judykaturze wielokrotnie podkreślano, że to ograniczenie kognicji Sądu Najwyższego nie zależy od sposobu ujęcia zarzutów przez samego skarżącego, jako zarzutów naruszenia prawa procesowego albo materialnego, jeżeli zarzuty dotyczą w istocie faktów lub oceny dowodów (zob. np. wyrok SN z 3 listopada 2022 r., II CSKP 24/22; postanowienia SN z 11 kwietnia 2018 r., I CSK 701/17, i z 28 lutego 2019 r., V CSK 394/18). Skarżący nie wykazał również (nawet gdyby uznać, że zarzuty w istocie nie dotyczą ustaleń faktycznych), aby zarzucane naruszenia miały jakikolwiek wpływ na wynik postępowania.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił zarzutu sprowadzającego się do tezy o naruszeniu przez Sądy obu instancji obowiązków informacyjnych względem strony występującej w sprawie bez adwokata lub radcy prawnego. Brak pouczenia strony może być kwalifikowany jako uchybienie procesowe, w wyjątkowych okolicznościach mające istotny wpływ na wynik postępowania, ale skarżący nie wykazał, że osoby prowadzące działalność gospodarczą, które uzyskały pożyczkę hipoteczną były lub są nadal na tyle nieporadne czy niedoświadczone, że Sąd drugiej instancji dopuścił się zarzucanych mu naruszeń. Skarżący nie wykazał

przede wszystkim, że rzekome naruszenia miały wpływ na wynik sprawy. Wytknięte prawidłowo przez Sąd drugiej instancji błędy konstrukcyjne apelacji nie dowodzą przecież, że należyte pouczenie strony przez Sądy *meriti* pozwoliłoby tych błędów uniknąć. W tej sytuacji, tylko na marginesie można odnotować, że naruszenie tych przepisów nie powoduje nieważności postępowania ze względu na pozbawienie strony niewykazującej nieporadności, wbrew jej woli, możliwości działania w procesie (zob. wyroki SN: z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 587/12, i z 7 listopada 2007 r., II CSK 286/07).

Przechodząc do oceny zarzutów objętych pierwszą podstawą kasacyjną (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), należy stwierdzić, że w istocie – wbrew twierdzeniom skargi kasacyjnej – nie są to zarzuty naruszenia prawa materialnego. Oczywiście jest bowiem, że zarówno art. 45, jak i art. 176 Konstytucji RP, mają przede wszystkim wymiar proceduralno-ustrojowy, nie mają natomiast nic wspólnego z materialnym prawem cywilnym, skoro eksplikują różne aspekty prawa do sądu.

Zgodnie z art. 45 Konstytucji RP: „1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. 2. Wyłączenie jawności rozprawy może nastąpić ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny. Wyrok ogłaszany jest publicznie”. Elementy treści prawa do sądu wyraża także art. 77 ust. 2 Konstytucji RP: „Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw”, art. 78 Konstytucji RP: „Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji. Wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa”, a także przepisy Konstytucji RP określające instytucjonalny wymiar prawa do sądu, kształtujące ustrój i granice kognicji sądów (art. 176–185). Przedmiotem tak określonego prawa do sądu jest „sprawiedliwe i jawne rozpatrzenie sprawy” „przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Obowiązek ochrony tak określonego interesu jednostki polega przede wszystkim na zapewnieniu: a) prawa dostępu do sądu, tj. prawa uruchomienia procedury przed sądem – organem o określonej charakterystyce (niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); b) prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami

sprawiedliwości i jawności; c) prawa do wyroku sądowego, tj. prawa do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd”, „bez nieuzasadnionej zwłoki”; d) prawa do wykonania prawomocnego orzeczenia w postępowaniu egzekucyjnym.

W orzecznictwie dostrzegalne jest wprowadzenie zarówno podejście odróżniające prawo do sądu od prawa do zaskarżania orzeczeń (zob. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 23 marca 2006 r., III SPZP 3/05; wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 8 grudnia 1998 r., K 41/97; z 13 maja 2002 r., SK 32/01; z 13 czerwca 2006 r., SK 54/04; z 23 marca 2010 r., SK 47/08), jak i podejście ujmujące prawo do zaskarżania orzeczeń jako istotny komponent prawa do sądu (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 30 października 2012 r., SK 20/11; z 31 marca 2009 r.; SK 19/08; z 12 września 2006 r., SK 21/05; a także: z 8 października 2013 r., K 30/11; z 25 lipca 2013 r., i z SK 17/12; 22 października 2013 r., SK 14/14), ale niezależnie od przyjętej koncepcji wykładniczej, skarga kasacyjna jest w zakresie pierwszej podstawy oczywiście bezzasadna, a nawet konstrukcyjnie wadliwa.

O wadliwości konstruowania zarzutów naruszenia art. 45 i 176 Konstytucji RP, w obrębie podstawy naruszenia prawa materialnego świadczy i to, że kwestionują one ustalenia faktyczne, zmierzając do weryfikacji „twierdzeń zawartych w piśmie procesowym powoda, zawierającym zestawienie wpłat pozwanego na poczet pożyczki hipotecznej”.

Trafnie natomiast wyjaśnił skarżącemu Sąd drugiej instancji, iż o naruszeniu jego uprawnień procesowych w sprawie nie może być mowy, skoro w postępowaniu apelacyjnym mógł się odnieść do rzekomo nieznanego mu faktów i twierdzeń zawartych „w zestawieniu wpłat pozwanego na poczet pożyczki hipotecznej”.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(r.g.)

[ał]

